

La Fira de Sant Bonifaci de Trepmp

La Fira de Sant Bonifaci o Fira de Primavera va aparèixer per donar resposta al model mecanització agrària del Pallars Jussà. Trepmp té una gran tradició firal des del segle XII. Les fires esdevenien un punt d'encontre de l'activitat comercial entre els productors locals i comarcals amb la finalitat d'aconseguir béns de consum. Durant el transcurs dels segles, algunes fires van restant importància fins a arribar al punt de desaparèixer i convertir-se en els mercats setmanals. Durant la meitat del segle XX té, procés originat per la construcció de les centrals hidroelèctriques. En la primera meitat del segle XX, el procés es va veure afectat per l'arribada de la Guerra Civil i el període de postguerra. El Pallars Jussà no perd població però el Pallars Sobirà sí que se'n va veure afectat. En el període de postguerra, es dona un procés de retrocés de la modernitat en què se subsisteix gràcies a l'activitat agrària. Superada aquesta situació, a partir dels anys 50, es revifa l'entorn pallarès. Aquesta recuperació va ser originada per la nova etapa de les construccions de les centrals hidroelèctriques, com la de Cabdella (1911-14) i Talam (1912-16), que comportaren una millora en les xarxes de comunicació (en els ponts i les carreteres que connectaven el Pallars amb Lleida), l'arribada del ferrocarril (a Cellers, Trepmp i la Pobla de Segur) que originà el procés de transició de la societat tradicional a la moderna.

Molts pagesos varen abandonar el camp per dedicar-se a les obres de carreteres i centrals, es van incorporar models de vida més moderns i es va concentrar la població en els nuclis més grans. Va ser possible també, gràcies a la recuperació d'explotacions mineres de la Vall Fosca, Isona, Sossís i Malpàs, i la construcció de la fàbrica de ciment de Xerallo (la seva activitat econòmica era equiparable a les indústries de Barcelona). La segona meitat del segle XX es caracteritza per una etapa de crisi com a efectes de la Revolució Industrial. Es dona un procés de migració massiva de les zones rurals cap a les ciutats originat per

Marta Belmonte i Castellanos, doctoranda a la UdG en el programa de Ciències Humanes, del Patrimoni i la Cultura

la industrialització de les àrees urbanes i la mecanització del treball del camp. En aquest període, el Pallars Jussà perd una quarta part de la població. La modernització de les estructures agràries passa a ser un factor primordial, que passa a dependre d'un marc estatal i internacional. Aquest fet va comportar la desaparició del conreu de la vinya i la disminució del conreu de l'olivera, substituïts pel conreu de l'ametller i la ramaderia intensiva (granges de porcs, vaques o gallines).

En conseqüència, apareix La Fira de Primavera de Tremp, amb una durada de tres dies i tenia lloc el primer cap de setmana de maig. La festivitat era dirigida principalment per la delegació local de la Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Tremp. Emergeix, l'any 1964, amb un caràcter diferent que el de compra i venda, ja que representava un punt d'exposició de la maquinària agrícola, dels serveis institucionals i comercials de la comarca. Tremp es va definir com a centre comercial i de serveis, en reunir els productors i artesans de la conca i de la muntanya pallaresa. Algunes de les activitats que s'hi portaven a terme eren: exposicions, concursos de bestiar, caravana automobilística publicitària, mostra gastronòmica del Pallars, ball, desfilada de carrosses, etc. Tot i que la celebració de la Fira de Sant Bonifaci és encara vigent no té la mateixa transcendència. La competència amb fires de més envergadura en el mateix sector, com la de Mollerussa o algunes de l'Aragó, va produir una crisi d'identitat. I un cop instaurada la modernització en la maquinària del camp la fira pateix diversos enfocaments.

Les Carrosses de Tremp són encara avui un present actiu en la memòria latent dels trempolins. La celebració consistia en una desfilada de carrosses acompanyada de banda musical, majorettes, gegants, etc. Posava el colofó final a la Fira de Primavera. Segons les bases reguladores del concurs de carrosses, la participació era oberta a les diferents entitats del poble i rodalies, de temàtica lliure, però el tema havia de figurar al davant de la carrossa. Hi solien participar: l'Associació d'Amics de Muntanya (SAM), l'associació La Lira, l'Orfeó, l'AMPA de les diferents escoles i escoles bressols, l'Acadèmia General Bàsica de Suboficials de Talarn, l'Orfeó, els Timbalers de la Conca, la Peña Barcelonista, el Centre F. P. Agrària de Tremp, el Club d'Esquí, el Casal de la Gent Gran, etc. La desfilada de carrosses es realitzava com si fos La batalla de les flors, l'organització s'encarregava de repartir confetis i serpentines abans de la sortida a cada grup. L'únic condicionant era la limitació dels 4,5 metres d'alçada donada per les instal·lacions elèctriques i telefòniques de la xarxa urbana.

La concentració de carrosses tenia lloc la tarda de diumenge a les 17.30 hores, a la plaça Pare Manyanet. Els concursants havien de realitzar tres voltes per un itinerari marcat per la circumval·lació de la vila. Així mateix, la primera volta era la de sortida, la segona de volta

i la tercera la de l'entrega de premis. El jurat estava format per un representant de cada carrossa, tres membres de la comissió organitzativa, una petita representació dels diferents alcaldes de la comarca, el coronel de l'Acadèmia General Bàsica de Suboficials de Tàrragona i el capità de la Guàrdia Civil.

En relació amb els premis que rebien els concursants de la desfilada de carrosses caldria indicar, per exemple que durant l'any 1977 es va entregar 10.000, 7.000,

3.000 i 1.500 pessetes corresponents al primer, segon, tercer i quart respectivament. Totes les carrosses participants rebien 2.500 pessetes. Posteriorment, l'any 1983, la subvenció per a cada carrossa participant era de 10.000 pessetes i els premis eren de 20.000, 10.000 i 5.000 pessetes (primer, segon i tercer, respectivament). Per entrar més en matèria, caldria esmentar-ne un cas: durant l'any 1985 segons el balanç econòmic de la Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Tàrragona els ingressos totals generats per La Fira de Primavera ascendien a 640.200 pessetes i les despeses, a 745.033 pessetes. El dèficit va ser assumit per l'ajuntament de Tàrragona. Les despeses estaven repartides en diferents apartats: la subvenció de la creació de les carrosses (s'hi destinaren 70.000 pessetes), obsequis i premis en metàl·lic, confetis, obsequis expositors i autoritats, la desfilada de la banda de música i de majorets (s'hi destinaren 68.565 pessetes), la confecció programa divulgatiu (260.550 pessetes), propaganda, concurs de cartells, la creació de les diferents instal·lacions del recinte firal, el concurs del bestiar boví (s'hi destinaren 171.529 pessetes), la documentació reportatge fotogràfic i altres despeses generals.

En la mateixa línia, caldria fer menció d'altres accions que l'ajuntament de Tàrragona va dur a terme durant l'any 1986: es va engagar una campanya per promocionar la realització del túnel de la Bonaigua, on la comissió organitzadora de la XXII Fira de Primavera de Tàrragona va editar uns adhesius per difondre a través dels ajuntaments dels dos Pallars. S'hi sol·licitava la participació i el contrareemborsament dels adhesius, el preu de cost era de 10 pessetes. Els ajuntaments d'Espòt, Alt Àneu, Baix Pallars, Tàrragona, La Guingueta, Salàs de Pallars, Cardós i Llavorsí hi col·laboraren amb 3.000 pessetes cadascun; els de Sort, Rialb, Lladorre i la Pobla de Segur, amb 5.000 pessetes i finalment el d'Esterrri d'Àneu, amb 6.000 pessetes.

La Fira de Primavera va ser un exemple d'economia interconnectada per a la recerca d'una identitat conjunta. Les Carrosses de Primavera foren el distintiu cultural de la Fira de Sant Bonifaci en el període comprès entre el 1975 i 1994. Les Carrosses de Tàrragona són al Pallars Jussà el que representen les Carrosses d'Organyà a l'Alt Urgell i el que la centenària i encara vigent Festa del Llac de Puigcerdà, a la Cerdanya. En conjunt, representen el patrimoni immaterial festiu del Pirineu del segle xx desconegut. El seu imaginari visual té un gran valor antropològic, en el context de la cultura popular del Pirineu, on es desvela el procés de modernització de la societat. Aquests canvis comportaven nous models de vida en relació amb les comunicacions socials i les tecnologies (ràdio, televisió, habitatge, premsa escrita, cotxe, etc.), que suposaren una obertura a l'exterior i es reflectiren en els corrents migratoris i en l'arribada del turisme. Aquesta etapa de final del segle xx i inicis del segle XXI representa el model de societat moderna capitalista, basada en l'obertura a l'exterior, la integració de l'economia de mercat i la imposició de valors moderns.

Bibliografia

BELLMUNT FIGUERAS, Joan (2000). *Fets, costums i llegendes. Pallars Jussà, IV*. Pagès Editors: Lleida. Tremp 1884-1984. Cent anys d'història.

Butlletí de l'Associació d'Amics de Sant Roc del Pallars (1981). *Etnologia pallaresa. Homenatge a Ramon Violant i Simorra*. Escudella2: Pallars Jussà.

CASTELLS I COMES, Joan (2014). *50 anys d'història de la SAM 1964-2014*. Garsineu Edicions: Tremp.

Delegació de la Cambra Oficial de Comerç Local UI 6268, 6269.

Fons fotogràfic Uriach.